

КАРИЕРНА ПОДКРЕПА НА МЛАДИТЕ ХОРА В ДУНАВСКИЯ РЕГИОН И МЕЖДУНАРОДНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА ХОРАТА

Александър Георгиев Данаилов

Е-поща: alexsandar0693@gmail.com

Сдружение „Българска асоциация за трансфер на иновации и технологии“

Габриела Руменова Попова

Е-поща: gabriela.popova@ue-varna.bg

Докторант в докторска програма „Световно стопанство и МИО“

Икономически университет - Варна

Резюме: Настоящата разработка анализира мястото на системите за кариерна подкрепа на младите хора в Дунавския регион през призмата на Life Path Support Services (LPSS) и международното управление на хората. Изследването използва сравнителен анализ на национални и транснационални стратегически документи, допълнен с преглед на европейска и международна литература за насочване през целия живот, уменията и прехода от образование към заетост. Резултатите показват, че държавите в региона споделят сходни проблеми – фрагментирано управление, териториални неравенства, недостиг на консултанти и ограничена връзка между образованието и пазара на труда – но същевременно разполагат с институционална база, върху която може да се надгражда. Аргументира се, че LPSS има потенциал да се превърне в инструмент за по-ранно и целенасочено изграждане на човешки капитал, когато е подкрепена от координация, данни, партньорства с работодатели и устойчиво финансиране.

Ключови думи: кариерно развитие; млади хора; човешки капитал; Дунавски регион; LPSS

JEL: F02, J24, J62

DOI: 10.58861/tae.grdier.2026.12

Тази статия се цитира по АРА стил, както следва: Данаилов, А. & Попова, Г. (2026). Кариерна подкрепа на младите хора в Дунавския регион и международното управление на хората. *Глобални и регионални измерения на международните икономически отношения*, (3), 153-162. DOI: 10.58861/tae.grdier.2026.12.

CAREER SUPPORT FOR YOUNG PEOPLE IN THE DANUBE REGION AND INTERNATIONAL PEOPLE MANAGEMENT

Aleksandar Georgiev Danailov

E-mail: alexsandar0693@gmail.com

Bulgarian Association for Transfer of Technology and Innovation

Gabriela Rumenova Popova

E-mail: gabriela.popova@ue-varna.bg

Doctoral student in World Economy and International Economic Relations

Doctoral Program

University of Economics - Varna

Abstract: This paper examines the role of Life Path Support Services (LPSS) in supporting the career development of young people in the Danube Region and links this issue to international people management. The analysis combines a comparative reading of national and transnational strategy documents with a review of European and international literature on lifelong guidance, skills policy and school-to-work transitions. The findings show that the countries in the region share similar structural weaknesses, including fragmented governance, territorial inequalities, shortage of counsellors and weak links between education and labour market demand. At the same time, they already possess institutional foundations that can be integrated and modernised. The paper argues that LPSS can function as an early-stage mechanism of human capital formation when it is supported by coordination, evidence, employer engagement and sustainable financing.

Keywords: career development; young people; human capital; Danube Region; LPSS

JEL: F02, J24, J62

DOI: 10.58861/tae.grdier.2026.12

This article shall be cited in APA style as: Danailov, A. & Popova, G. (2026). Career support for young people in the Danube region and international people management. *Global and regional dimensions of international economic relations*, (3), 153-162. DOI: 10.58861/tae.grdier.2026.12.

Въведение

Съвременната икономическа и социална среда поставя младите хора в условия на нарастваща несигурност, ускорена дигитализация, трансформация на професиите и все по-сложни преходи между образование, обучение и заетост. В този контекст кариерното развитие вече не може да бъде разглеждано като еднократен избор на професия, а като продължителен процес на ориентиране, адаптация, натрупване на умения и вземане на решения в динамична среда. Според Cedefop насочването през целия живот включва информация, съветване, консултиране, оценка на уменията и менторство за хора от всички възрасти и на всички етапи от кариерата, като качествените услуги следва да бъдат достъпни за всички независимо от социален статус, етнос или пол (*Cedefop, n.d.*).

В държавите от Дунавския регион този въпрос има особена значимост. Транснационалната LPSS стратегия е първата цялостна регионална рамка, насочена към младите хора на възраст 12–18 години в Дунавския макрорегион и изрично свързва кариерната подкрепа с регионални различия, недостиг на капацитет, ограничена координация между образование и трудов пазар и задълбочаващи се социално-икономически неравенства (*PATHS, 2026a*). Дунавският регион обхваща 14 държави в рамките на Европейската стратегия за Дунавския регион, което прави въпроса за съгласуваните политики и координацията между системите особено важен (*European Commission, 2020a*).

Изследователската цел на настоящата разработка е да анализира

транснационалните модели за подкрепа на кариерното развитие на младите хора в Дунавския регион и да изведе основните предизвикателства и възможности пред международното управление на хората. Основната теза е, че въпреки националните различия, държавите в региона споделят сходни структурни дефицити, които изискват по-силна координация, институционална модернизация, цифрова трансформация и по-ясно свързване на образованието с потребностите на пазара на труда.

1. Литературен и политически контекст

Литературата и политическите документи на европейско равнище разглеждат кариерната подкрепа като част от по-широката рамка на ученето през целия живот, социалното включване и развитието на уменията. Европейският дневен ред за уменията от 2020 г. определя петгодишен план от 12 действия за развиване на по-добри умения и тяхното по-ефективно използване в условията на зелена и цифрова трансформация (*European Commission, 2020b*). В по-късната официална публикация за напредъка по дневния ред се потвърждава и целта до 2030 г. участието на възрастните в обучение да достигне 60% годишно, което показва колко централна е темата за уменията в европейските политики (*European Commission, 2023*).

Паралелно с това Европейският стълб на социалните права и неговият план за действие поставят акцент върху качествено образование, равните възможности, активната подкрепа за заетост и включването. Планът за действие обвързва тези принципи с конкретни цели до 2030 г., включително 78% заетост, 60% участие на възрастните в обучение и намаляване на риска от бедност и социално изключване с поне 15 милиона души (*European Commission, 2021*). Тези цели са пряко релевантни за LPSS, защото позиционират кариерната подкрепа не само като образователна услуга, а и като механизъм за по-добри преходи, социална кохезия и по-висока икономическа устойчивост.

Международните организации допълват тази картина. OECD подчертава, че ефективното кариерно консултиране помага на хората да реализират потенциала си, икономиките да станат по-ефективни, а обществата по-справедливи; то е критично за плавните преходи при избора на образование и обучение, както и за мобилността на пазара на труда (*OECD, 2021a*). В отделни анализи на OECD се

посочва и че ангажираността на работодателите е сърцевина на доброто кариерно ориентиране, защото дава по-реалистична представа за света на труда и подпомага мотивацията на младите хора (*OECD, 2021b*). Именно поради това LPSS трябва да бъде разглеждана в пресечната точка между образователната политика, регионалното развитие и международното управление на човешките ресурси.

2. Методология

Настоящото изследване използва качествен сравнителен подход. Аналитичната основа включва три групи източници: национални и транснационални документи, разработени в рамките на проекта PATHS; официални европейски стратегически документи; и международни публикации на Cedefop и OECD, които поставят кариерната подкрепа в контекста на ученето през целия живот и прехода към пазара на труда.

На национално равнище за България са използвани стратегията за Life Path Support Services и SWOT/PESTLE анализът, разработени от BATTI. На регионално равнище е използвана съвместно разработената стратегия за LPSS в Дунавския регион, която синтезира ключовите изводи от Австрия, България, Хърватия, Чехия, Унгария, Румъния, Словакия и Словения (*PATHS, 2026a; PATHS, 2026b; PATHS, 2026c*).

Методологическият фокус е върху три нива на анализ: първо, идентифициране на общите структурни характеристики на системите за кариерна подкрепа; второ, разглеждане на външните фактори, които влияят върху тяхната устойчивост и ефективност; и трето, оценка на последиците за международното управление на хората. Този подход позволява изводите да бъдат подкрепени не само с общи твърдения, а с конкретни данни и формулировки от използваните документи.

3. Резултати: България като част от регионалния модел на LPSS

България разполага с относително добре развита образователна инфраструктура, включваща училища, професионални гимназии, университети и специализирани образователни структури. Съществуват и различни форми на кариерно ориентиране университетски кариерни центрове, услуги чрез системата по заетостта, инициативи на неправителствени организации и проектно базирани дейности. Българската стратегия подчертава също силна професионална

експертиза в сферите на образованието, консултирането, психологията и трудовото посредничество, както и ползи от европейската интеграция и международното сътрудничество чрез програми като ESF+, Erasmus+ и Interreg (*PATHS, 2026b; PATHS, 2026c*).

В същото време ключовият проблем е фрагментацията. В българския SWOT анализ като пет основни слабости се открояват липсата на единен координационен механизъм, недостатъчното съответствие между образователните пътеки и нуждите на пазара на труда, недостигът на специализирани кариерни консултанти, силните териториални различия между градски и селски райони и ограничената персонализация на услугите (*PATHS, 2026c*). Тези изводи не са само описателни. Те сочат, че България има институции и услуги, но им липсва споделена логика и устойчив координационен механизъм.

PESTLE анализът допълва тази картина с конкретни външни фактори. Като политически риск е посочена децентрализацията и управленската нестабилност; като икономически несъответствието между уменията и търсенето на труд; като социален демографският спад, миграцията и обезлюдяването на селските райони; като технологически натискът от цифровата трансформация; а като правен нуждата от по-голяма регулаторна яснота. Същевременно зелената трансформация и цифровизацията са очертани като важни възможности за бъдещо развитие на системата (*PATHS, 2026c*).

Следователно българският случай показва, че страната не започва „от нулата“, а се намира в положение на незавършена интеграция. Това е важно за международното управление на хората, защото при наличие на институционална база най-големият ефект може да бъде постигнат чрез модернизиране и свързване на съществуващите структури, а не чрез създаване на паралелни системи.

4. Резултати: Сравнителен анализ на основните тенденции в Дунавския регион

Съпоставянето на България с останалите държави от Дунавския регион показва, че различията в институционалния дизайн не отменят наличието на общи структурни проблеми. Австрия например разполага със силна дуална система, с множество пътеки и със задължение за образование или обучение до 18-годишна възраст, но също среща трудности, свързани със сложността на системата,

социално-икономически и езикови бариери и неравномерна достъпност в селските райони (PATHS, 2026a). В националния преглед за Австрия е отбелязано и че нивото на ранно напускане на образованието е 6.7%, като средният показател маскира съществени регионални различия (PATHS, 2026a).

Хърватия и Румъния показват добра институционална база, но отслабена от проектна логика, фрагментирано управление и ограничен дългосрочен капацитет. Чехия, Унгария, Словакия и Словения също съчетават силни страни дигитализация, VET традиции, училищни и консултантски мрежи с повтарящи се слабости като регионални различия, претоварен персонал, липса на координация и по-слабо свързване с пазара на труда (PATHS, 2026a).

Когато тези национални профили се сравнят, могат да се изведат пет повтарящи се регионални проблема: фрагментирано управление; териториални неравенства; слаба връзка между образование и пазар на труда; недостиг на професионален капацитет; и натиск от дигиталната и зелената трансформация. Сравнителният анализ подкрепя и по-позитивен извод: в повечето държави вече съществуват институции, услуги и политики, върху които може да се надгражда. Това означава, че основната задача не е да се започва от нулата, а да се интегрират, стандартизират и модернизират съществуващите механизми за подкрепа (PATHS, 2026a).

5. Дискусия

Получените резултати позволяват връзката между LPSS и международното управление на хората да бъде разгледана по-конкретно. Първо, LPSS е ранна инфраструктура за формиране на човешки капитал. Когато младите хора изграждат самопознание, критическо мислене, дигитални и зелени компетентности и по-реалистична представа за професионалните възможности, вероятността за по-плавен преход към обучение и заетост нараства. Това съответства както на Европейския дневен ред за уменията, така и на целите на Европейския стълб на социалните права (European Commission, 2020b; European Commission, 2021).

Второ, LPSS има пряко значение за работодателите. OECD изрично подчертава, че включването на работодателите обогатява кариерното ориентиране, защото разширява достъпа до надеждна информация за труда и до

реални преживявания в работна среда (OECD, 2021b). Това е особено важно в Дунавския регион, където някои национални анализи изтъкват несъответствието между образованието и търсенето на труд като постоянен проблем (PATHS, 2026a; PATHS, 2026c).

Трето, данните показват, че регионалният мащаб е съществен. Една система за кариерна подкрепа, която работи само в рамките на отделна институция или местна инициатива, не е достатъчна, ако икономическите и демографските процеси са транснационални. Миграцията на младите хора, регионалните различия, дигиталната трансформация и зелените професии не могат да бъдат адресирани само с локални решения. Поради това транснационалната рамка на LPSS има особено значение за макрорегионалното управление на човешките ресурси.

Накрая, резултатите показват и ограничение: без данни, мониторинг и ясни стандарти дори добре замислената система рискува да остане декларативна. Именно затова в транснационалната стратегия са поставени акценти върху общите индикатори, качествените стандарти, управленската архитектура и устойчивото финансиране (PATHS, 2026a).

6. Изводи и препоръки

Анализът показва, че LPSS следва да се разглежда като стратегически инструмент за развитие на човешките ресурси, а не само като услуга по кариерно ориентиране. България и останалите държави от Дунавския регион не страдат толкова от пълна липса на институции, колкото от дефицит на координация, последователност и персонализация. Този извод се подкрепя както от националните SWOT/PESTLE анализи, така и от сравнителната транснационална стратегия (PATHS, 2026a; PATHS, 2026c).

На тази основа могат да се формулират няколко препоръки. На първо място, необходимо е изграждане на формални координационни механизми на национално и регионално равнище. На второ място, следва да се развиват професионални стандарти и целенасочено обучение на кариерни консултанти. На трето място, е необходимо въвеждане на хибридни и дигитални услуги с акцент върху периферни и уязвими общности. На четвърто място, работодателите трябва да бъдат включени по-активно в процеса чрез партньорства, стажове, менторство

и данни за търсените умения. На пето място, устойчивото многоизточниково финансиране е ключово условие за институционализиране на системата.

В по-широк план успешното развитие на LPSS предполага и по-силна транснационална координация в рамките на Дунавския регион чрез общи индикатори, споделени методологии, обмен на добри практики и съвместно разработване на цифрови инструменти. Това би позволило регионът да използва по-пълноценно човешкия си потенциал и да намали риска от трайни дисбаланси между образование, умения и заетост.

Заклучение

Кариерната подкрепа на младите хора в Дунавския регион има значение далеч отвъд рамките на отделната образователна или социална услуга. Тя е част от по-широката архитектура на човешкия капитал, регионалната конкурентоспособност и социалната устойчивост. Документите по проекта PATHS показват, че макар държавите в региона да имат различни институционални модели, техните системи се сблъскват със сходни дефицити, а възможностите за реформа са силно зависими от координация, данни, партньорства и устойчиво финансиране.

Следователно бъдещето на LPSS в Дунавския регион следва да се търси в изграждането на координирана, приобщаваща, дигитално подкрепена и устойчива система, способна да подпомага младите хора в условията на икономическа, технологична и социална трансформация. Именно в това се съдържа и най-същественният принос на подобен модел към международното управление на хората – създаване на по-подготвено, адаптивно и по-добре насочено поколение, което да отговаря на изискванията на бъдещия трудов свят.

Синтезиран сравнителен преглед на държавите

Таблица 1. Основни регионални модели и повтарящи се проблеми в националните стратегии за LPSS.

Държава/група	Силни страни	Основни дефицити	Ключов извод
Австрия	Силна VET система, ранно ориентиране,	Сложност на системата, неравен	Нужни са по-ясни преходи и устойчиво менторство

	институционални мрежи	достъп, регионални различия	
България	Образователна инфраструктура, услуги и експертиза	Фрагментирано управление, недостиг на консултанти, териториални неравенства	LPSS следва да модернизира и свърже съществуващите структури
Хърватия/ Румъния	Изградена институционална база	Слаба координация, неравен достъп, проектна логика	Проблемът е в управлението и устойчивостта, не в липсата на структури
Чехия/ Унгария	Дигитализация, VET и училищни мрежи	Фрагментация, недостиг на капацитет, регионални разлики	Необходима е по-добра връзка между училища, консултанти и работодатели
Словакия/ Словения	Налични консултантски форми, локални практики, европейска рамка	Претоварен персонал, неравномерно покритие	Регионът разполага с база, но се нуждае от по-системна интеграция

Източник: данни на автора (2026a), PATHS (2026b) и PATHS (2026c).

Таблицата показва, че националните системи се различават по институционален дизайн, но споделят сходни затруднения, свързани с координацията, равния достъп и съответствието между образование и пазар на труда.

Източници:

CEDEFOP. (n.d.). Lifelong guidance. Retrieved from: <https://www.cedefop.europa.eu/en/projects/lifelong-guidance>.

European Commission. (2020a). Communication from the Commission concerning the European Union Strategy for the Danube Region. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/>.

- European Commission. (2020b). European Skills Agenda. Retrieved from: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/skills-and-qualifications/european-skills-agenda_en.
- European Commission. (2021). The European Pillar of Social Rights Action Plan. Retrieved from: <https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/>.
- European Commission. (2023). European Skills Agenda: Progress and future actions. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=26818&langId=en>.
- OECD. (2021a). Investing in career guidance. Retrieved from: <https://www.oecd.org/employment/skills-and-work/adult-learning/Investing-in-Career-Guidance-2021.pdf>.
- OECD. (2021b). Getting the most out of employer engagement in career guidance. Retrieved from: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/08/getting-the-most-out-of-employer-engagement-in-career-guidance_53719439/fbbc3788-en.pdf.
- PATHS. (2026a). Danube Region Life Path Support Service (LPSS) Strategy (D.1.3.4 – Transnational).
- PATHS. (2026b). Strategy document: Life Path Support Services – BATTI, Bulgaria.
- PATHS. (2026c). SWOT and PESTLE Analysis in the framework of Life Path Support Service Strategy – BATTI, Bulgaria.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „ДИМИТЪР А. ЦЕНОВ” - СВИЩОВ
DIMITAR A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ

БРОЙ 3
Свищов, 2026 г.

GLOBAL AND REGIONAL DIMENSIONS OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

ISSUE 3
Svishtov, 2026

ISSN: 2738-8573 (online)

miojournal.uni-svishtov.bg

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Доц. д-р Драгомир Илиев – **главен редактор**

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Проф. д-р Веселина Димитрова – **зам. главен редактор**

(Икономически университет – Варна)

Доц. д-р Здравко Любенов – **зам. главен редактор**

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Доц. д-р Александър Косулиев

(Русенски университет „А. Кънчев“)

Доц. д-р Валентина Макни

(Икономически университет – Варна)

Доц. д-р Георги Маринов

(Икономически университет – Варна)

Доц. д-р Карина Саркисян-Дикова

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Александър Шиваров

(Икономически университет – Варна)

Гл. ас. д-р Галин Стефанов

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Даниела Илиева

(Русенски университет „А. Кънчев“)

Гл. ас. д-р Димитър Костов

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Ивайло Петров

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Иван Ангелов

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Мирослав Камджалов

(Икономически университет – Варна)

Гл. ас. д-р Недялка Александрова

(Икономически университет – Варна)

Гл. ас. д-р Петьо Бошнаков

(Икономически университет – Варна)

Адрес на редакцията:

Ул. Емануил Чакъров 2, Свищов 5250, България

Главен редактор:

Доц. д-р Драгомир Илиев, e-mail: d.iliev@uni-svishtov.bg

Технически секретар:

Гл. ас. д-р Ивайло Петров, e-mail: mio.conf@uni-svishtov.bg

За всички представени за публикуване текстове се прилага процедура на двойно анонимно рецензиране.

Публикациите отразяват личните виждания на авторите. Авторите носят пълна отговорност за съдържанието на разработките, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници, както и за езиковото оформление на текстовете.

Условията и сроковете за приемане на текстове са посочени на адрес:

miojournal.uni-svishtov.bg

www.mioconference.eu

Адреси на електронното издание: miojournal.uni-svishtov.bg

dlib.uni-svishtov.bg

Алтернативен адрес:

www.mioconference.eu

ISSN 2738-8573

© Академично издателство „Ценов“ – Свищов

Списание „Глобални и регионални измерения на международните икономически отношения“ (съкратено **ГРИМИО**) е правопреемник на изданията с научните резултати от ежегодната *студентска научно-практическа конференция*, организирана от *катедра „Международни икономически отношения“* при Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов. До 2020 година изданията са сборници със самостоятелни ISBN номера, а от 2021 до 2023 година са периодичен сборник с постоянен ISSN номер – достъпни във Виртуалната библиотека на Стопанската академия на адрес dlib.uni-svishtov.bg.

Първата конференция е проведена през 1996 година по идея на проф. д-р ик. н. Иван Стойков и на гл. ас. д-р Симеон Момчев, преподаватели към катедрата. Участници са студентите от трети курс на специалност МИО към Стопанската академия, а тематичният фокус е върху международните инвестиции.

От 2014 година към събитието се присъединяват преподаватели и студенти от *катедра „Международни икономически отношения“* при Икономически университет – Варна, а през 2015 година и от *катедра „Икономика и международни отношения“* при Русенски университет „Ангел Кънчев“.

През годините конференцията се утвърди като форум за научна изява на студентите и докторантите извън учебната аудитория и създаде възможност за разчупване на формалните отношения лектор-обучаем, обмяна на опит в провеждането на мероприятия, свободно споделяне на творчески идеи. Постепенно тематиката се разшири и обхваща широк спектър от области, влизащи в сферата на международните икономически отношения и международния бизнес.

Пленарната сесия на *Тридесетата конференция* се проведе на 16 май 2026 г. присъствено в Базата за обучение на Стопанска академия в с. Орешак и в дистанционен формат чрез платформата BigBlueButton.

Journal “Global and Regional Dimensions of International Economic Relations” (abbreviated **GRDIER**) is the legal successor of the publications with the scientific results of the annual *student scientific-practical conference*, organized by *the Department of International Economic Relations* at Dimitar A. Tsenov Academy of Economics - Svishtov. Until 2020, the editions are conference proceedings with independent ISBN numbers, and from 2021 to 2023 they are periodical collections with a permanent ISSN number - available in the Academy’s Virtual Library at dlib.uni-svishtov.bg.

The first conference was held in 1996 on the idea of Prof. Ivan Stoykov and Head Assistant Simeon Momchev, lecturers at the department. The first participants were the 3rd year IER students at the Tsenov Academy of Economics, and the thematic focus was on international investments.

Since 2014, the event has been joined by professors and students from *the Department of International Economic Relations* at the University of Economics – Varna, and in 2015 from *the Department of Economics and International Relations* at the Angel Kanchev University of Ruse.

Over the years, the conference has established itself as a forum for the scientific expression of students and doctoral students outside the classroom and has created an opportunity to break the formal lecturer-student relationship, exchange experience in conducting events, and freely share creative ideas. Gradually, the topics have expanded and cover a wide range of areas, entering the sphere of international economic relations and international business.

The plenary session of *the Thirtieth conference* was held on May 16, 2026 at Dimitar Tsenov Academy’s Training and Recreation Center in the village of Oreshak and online through the BigBlueButton platform.

СЪДЪРЖАНИЕ / CONTENT:

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД МЕЖДУНАРОДНАТА ДИВЕРСИФИКАЦИЯ: АНАЛИЗ ЧРЕЗ ИНДЕКСА НА СИНХРОНИЗИРАНА ЗАГУБА.....	8
<i>Виктория Стефанова Данева</i>	
CHALLENGES TO INTERNATIONAL DIVERSIFICATION: ANALYSIS THROUGH THE GLOBAL SYNCHRONIZED LOSS INDEX.....	8
<i>Victoria Stefanova Daneva</i>	
РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА ОТ 2019 – 2025 Г. В КОНТЕКСТА НА ГЛОБАЛНИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	16
<i>д-р Даниела Тинкова Маринова; Мариян Симеонов Великов</i>	
DEVELOPMENT OF TOURISM IN BULGARIA IN THE PERIOD 2019 – 2025 IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHALLENGES	16
<i>Daniela Tinkova Marinova, PhD; Marian Simeonov Velikov</i>	
ФРАНЧАЙЗИНГЪТ В СФЕРАТА НА ТУРИЗМА.....	28
<i>Катерина Кирилова Бахчеванова</i>	
FRANCHISING IN THE TOURISM SECTOR.....	28
<i>Katerina Kirilova Bahchevanova</i>	
ПРЕКИ И НЕПРЕКИ ИКОНОМИЧЕСКИ РАЗХОДИ ПРИ КИБЕРИНЦИДЕНТИ В МАЛКОТО ПРЕДПРИЯТИЕ	44
<i>Бетина Диянова Минкова</i>	
DIRECT AND INDIRECT COSTS OF CYBER INCIDENTS IN THE SMALL ENTERPRISE.....	44
<i>Betina Diyanova Minkova</i>	
ЗАЩО РАЗМЕРЪТ НА СИВАТА ИКОНОМИКА ВАРИРА МЕЖДУ ДЪРЖАВИТЕ	59
<i>Георги Драгомиров Илиев</i>	
WHY DOES THE SIZE OF THE SHADOW ECONOMY VARY ACROSS NATIONS.....	59
<i>Georgi Dragomirov Iliev</i>	
МОДЕЛ ЗА ОПТИМИЗАЦИЯ НА ИЗБОРА НА МЕЖДУНАРОДНИ ПАЗАРИ В ДИГИТАЛНА СРЕДА.....	73
<i>Невин Бурханова Ангелова</i>	
A MODEL FOR OPTIMIZATION OF INTERNATIONAL MARKET SELECTION IN A DIGITAL ENVIRONMENT.....	73
<i>Nevin Burhanova Angelova</i>	
DIGITALIZATION IN CUSTOMS: ECONOMIC AND INSTITUTIONAL IMPACTS	86
<i>Melisa Vyulent Ismail</i>	
ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ ТЪРГОВСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ И ВЪЗДУШНИЯ ТРАНСПОРТ В АФРИКА	95
<i>Анита Йорданова Йорданова</i>	

THE INTERPLAY BETWEEN TRADE INTEGRATION AND AIR TRANSPORT IN AFRICA.....	95
<i>Anita Yordanova Yordanova</i>	
ТРАНСГРАНИЧНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ЗЕЛЕНА ТРАНСФОРМАЦИЯ В ДУНАВСКИЯ РЕГИОН	109
<i>Габриела Руменова Попова</i>	
TRANSNATIONAL COOPERATION AS AN INSTRUMENT FOR GREEN TRANSITION IN THE DANUBE REGION	109
<i>Gabriela Rumeno va Popova</i>	
ОРЪЖИЯТА НА СЪВРЕМЕННИТЕ ТЪРГОВСКИ ВОЙНИ	124
<i>Георги Спасов Витков</i>	
WEAPONS OF CONTEMPORARY TRADE WARS.....	124
<i>Georgi Spasov Vitkov</i>	
ЕНЕРГИЙНАТА ИНТЕГРАЦИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА УСКОРЯВАНЕ НА ЗЕЛЕНИЯ ПРЕХОД.....	138
<i>Жени Руменова Антонова</i>	
ENERGY INTEGRATION IN THE EUROPEAN UNION AS AN INSTRUMENT FOR ACCELERATING THE GREEN TRANSITION	138
<i>Zheni Rumeno va Antonova</i>	
КАРИЕРНА ПОДКРЕПА НА МЛАДИТЕ ХОРА В ДУНАВСКИЯ РЕГИОН И МЕЖДУНАРОДНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА ХОРАТА	153
<i>Александър Георгиев Данаилов; Габриела Руменова Попова</i>	
CAREER SUPPORT FOR YOUNG PEOPLE IN THE DANUBE REGION AND INTERNATIONAL PEOPLE MANAGEMENT.....	153
<i>Aleksandar Georgiev Danailov; Gabriela Rumeno va Popova</i>	
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИ ЕКИПИ В УСЛОВИЯТА НА ДИСТАНЦИОННА РАБОТА.....	163
<i>Веселин Василев Михайлов</i>	
CHALLENGES IN MANAGING INTERNATIONAL TEAMS IN A REMOTE WORK ENVIRONMENT	163
<i>Veselin Vasilev Mihaylov</i>	
ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА МОТИВАЦИОННИЯ ПРОФИЛ И НАГЛАСИТЕ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА МИГРАЦИЯ СРЕД ЗРЕЛОСТНИЦИТЕ В ГРАД ВАРНА	179
<i>Мария Димова Златева</i>	
AN EMPIRICAL STUDY OF THE MOTIVATIONAL PROFILE AND ATTITUDES TOWARD INTERNATIONAL EDUCATIONAL MIGRATION AMONG HIGH SCHOOL GRADUATES IN THE CITY OF VARNA	179
<i>Mariya Dimova Zlateva</i>	

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ВЪЗПРИЯТИЯ И РАЗПОЗНАВАЕМОСТ НА LINDOR.....	193
<i>Емилия Веселинова Петрова</i>	
RESEARCH ON CONSUMER PERCEPTIONS AND RECOGNITION OF LINDOR.....	193
<i>Emilia Veselinova Petrova</i>	
УСТОЙЧИВОСТ В МЕЖДУНАРОДНИЯ БИЗНЕС МОДЕЛ НА H&M GROUP	209
<i>Яница Мариянова Димитрова</i>	
SUSTAINABILITY IN THE H&M GROUP'S INTERNATIONAL BUSINESS MODEL	209
<i>Yanitsa Mariyanova Dimitrova</i>	

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ АВТОРИТЕ

- Допустимост на авторите: настоящи студенти бакалаври, магистри и докторанти в български или чуждестранни висши училища, обучаващи се в икономически специалности.
- При съавторство, поне един от авторите трябва да отговаря на условието да е настоящ студент. Съавтори могат да бъдат и специалисти от практиката, които не са в трудово-правни отношения с българско или чуждестранно висше училище и членуват в алумни клуб на висше училище, организатор/съорганизатор на конференцията.

Формални критерии към структурата на разработката:

- Обем - до 27 000 символа с включени интервали (до 15 стандартни страници).
- Заглавие – ясно и точно формулирано, до 100 символа (с включени интервали).
- Пълно име на автора (авторите), е-поща, специалност и година на обучение, висше учебно заведение.
- Резюме – до 1500 символа (с включени интервали), да има характер на обобщение и да включва изследователски цели, методология и резултати.
- Ключови думи – от три до пет.
- JEL класификация - до три кода, поне един да попада в раздел F. International Economics (ideas.repec.org/j/index.html).
- Ако основният текст е на български език - следват заглавие, данни за автора (авторите), резюме, ключови думи и JEL, **преведени на английски език**.
- Текстът на доклада следва да бъде оформен в части, като се следва формата за писане на научни текстове **IMRAD** (Introduction, Methods, Results, Discussion). Допускат се допълнителни раздели, ако отговарят на концепцията на изследването.
- Допълнителните бележки, разяснения и коментари - под линия.
- Списък с цитираната литература - по **APA style**.

Технически изисквания за оформяне на материалите:

- Написани под Word for Windows.
- Размер на страницата: A4, 29–31 реда и 60–65 знака на ред.
- Полета: Top – 2,5 см; Bottom – 2,5 см; Left – 2,5 см; Right – 2,5 см.
- Наименование на статията: Cambria, 14 pt, с големи букви, Bold, центрирано.
- Имена на автора (ите), висше учебно заведение: Cambria, 12 pt, центрирано.
- За резюме, ключови думи и JEL: шрифт Cambria, размер 11 pt.
- За основния текст: шрифт Cambria, размер 12 pt.
- Разстояние между редовете: 1,5 lines.
- Номерация на страницата: долу вдясно.
- Текст под линия: размер 10 pt.
- Графики, фигури и таблици: вграждат се софтуерно в текста.
- Формулите се създават с Equation Editor.

Пълните и актуални изисквания са представени на miojournal.uni-svishtov.bg.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „ДИМИТЪР А. ЦЕНОВ” - СВИЩОВ
DIMITAR A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ

Академично издателство „Ценов”
Ул. Емануил Чакъров 2, Свищов 5250, България

БРОЙ 3, 2026 г.
miojournal.uni-svishtov.bg

GLOBAL AND REGIONAL DIMENSIONS OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Academic Publishing House “Tsenov” – Svishtov
2, Emanuil Chakarov street, Svishtov 5250, Bulgaria

ISSUE 3, 2026
miojournal.uni-svishtov.bg

ISSN: 2738-8573 (online)

miojournal.uni-svishtov.bg